

ประกาศกรมควบคุมมลพิษ
เรื่อง รายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่จะเข้ารับการประเมินผลงาน
เพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับชำนาญการ

ตามประกาศ อ.ก.พ. กรมควบคุมมลพิษ ฉบับลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลื่อนข้าราชการพลเรือนสามัญเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ กำหนดให้อธิบดีกรมควบคุมมลพิษประกาศรายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่จะเข้ารับการประเมินผลงาน เพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น นั้น

บัดนี้ การประเมินบุคคลที่จะเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับชำนาญการได้แล้วเสร็จ จึงประกาศรายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่จะเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับชำนาญการ ราย นางสาวสิริจิตร์ จิตต์ศิริ ตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ และนางสาวอารีย์ ห้วยหงษ์ทอง ตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ ดังบัญชีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้ และให้ผู้ผ่านเกณฑ์จัดทำเอกสารผลงานและข้อเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนางานฉบับสมบูรณ์ตามหัวข้อที่ได้เสนอไว้ในขั้นตอนการประเมินบุคคล จำนวน ๕ ชุด (ต้นฉบับ ๑ ชุด สำเนา ๔ ชุด) ส่งให้ส่วนบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานเลขาธิการกรม ในวันและเวลาดำเนินการ ภายใน ๑๒๐ วัน นับถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป หากไม่จัดส่งตามที่กำหนด ให้ถือว่าหมดสิทธิ์ในการเข้ารับการประเมินผลงานและจะดำเนินการคัดเลือกบุคคลใหม่ ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ <https://intranet.pcd.go.th/hr/> หัวข้อการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

อนึ่ง ในการประเมินผลงานหากได้ตรวจสอบหรือมีผู้ทักท้วงและได้ตรวจสอบแล้วพบว่า ข้าราชการผู้ขอประเมินผู้ใดแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสัดส่วนการจัดทำผลงาน หรือเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดทำผลงานเป็นเท็จ หรือมีการลอกเลียนผลงาน นำผลงานของผู้อื่นมาใช้เป็นผลงานของตน หรือมีการจ้างวานผู้อื่นให้จัดทำผลงานให้ โดยผลงานที่นำมาจัดทำนั้นไม่ใช่ผลงานที่แท้จริงของตนให้อธิบดีกรมควบคุมมลพิษดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในประกาศ อ.ก.พ. กรมควบคุมมลพิษ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลื่อนข้าราชการพลเรือนสามัญเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

(นางสาวปรีญาพร สุวรรณเกษ)
อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

บัญชีรายละเอียดรายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่จะเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับชำนาญการ
แบบท้ายประกาศกรมควบคุมมลพิษ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งและส่วนราชการเดิม		ตำแหน่งและส่วนราชการ ที่ได้รับผ่านเกณฑ์การพิจารณา		ข้อเสนอแนวคิด	สัดส่วน การดำเนินการ
		ตำแหน่ง/สังกัด	เลขที่	ตำแหน่ง/สังกัด	เลขที่		
๑	นางสาวสิริจิตร์ จิตต์ศิริ	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติการ ส่วนแผนงานและประมวลผล กองจัดการคุณภาพอากาศ และเสียง	๑๖๑	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ชำนาญการ ส่วนแผนงานและประมวลผล กองจัดการคุณภาพอากาศ และเสียง	๑๖๑	ผลงาน การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน วาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษ ด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปี ต่อไป	๑. นางสาวสิริจิตร์ จิตต์ศิริ ร้อยละ ๘๐ ๒. นางสาวกัทรียา เกตุสิน ร้อยละ ๑๕ ๓. นางจุฬาลักษณ์ บุญปักษ์ ร้อยละ ๕
						ข้อเสนอแนวคิด การพัฒนา Dashboard รายงานและวิเคราะห์ ข้อมูลคุณภาพอากาศอัตโนมัติ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและสนับสนุน การตัดสินใจด้านการจัดการคุณภาพอากาศ	

บัญชีรายละเอียดรายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่จะเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับชำนาญการ
แบบท้ายประกาศกรมควบคุมมลพิษ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งและส่วนราชการเดิม		ตำแหน่งและส่วนราชการ ที่ได้รับผ่านเกณฑ์การพิจารณา		ชื่อผลงาน/ ข้อเสนอแนวคิด	สัดส่วน การดำเนินงาน
		ตำแหน่ง/สังกัด	เลขที่	ตำแหน่ง/สังกัด	เลขที่		
๒	นางสาวอารีย์ ห้วยหงษ์ทอง	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติการ ส่วนการจัดการกากของเสีย และสารอันตราย สำนักงานสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษที่ ๓	๓๔๖	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ชำนาญการ ส่วนการจัดการกากของเสีย และสารอันตราย สำนักงานสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษที่ ๓	๓๔๖	ผลงาน การบริหารจัดการข้อมูลและการเตือนภัย ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง ขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM 2.5)	๑. นางสาวอารีย์ ห้วยหงษ์ทอง ร้อยละ ๙๐ ๒. นายดุสิต ประสิทธิ์ชิตกิจ ร้อยละ ๑๐
						ข้อเสนอแนวคิด การบริหารจัดการแก้ไขและป้องกัน ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM 2.5)	

เอกสารประกอบการประเมินบุคคล

ชื่อ - สกุลนางสาว สิริจิตร์ จิตต์ศิริ

ตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

ตำแหน่งเลขที่๑๖๑..... ส่วนแผนงานและประมวผล

สังกัด กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

เพื่อประกอบการคัดเลือกเพื่อเลื่อนขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่๑๖๑..... ส่วนแผนงานและประมวผล

สังกัด กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

กรมควบคุมมลพิษ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน (ผลงานที่ ๑)

๑. ชื่อผลงาน การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง”
ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ ๒๕๖๓ - ๒๕๖๘

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป ต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเทคนิค และประสบการณ์เชิงบูรณาการด้านการจัดทำแผน โดยผู้จัดทำได้นำทักษะและความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน ดังนี้

๑) การวิเคราะห์และประเมินข้อมูลคุณภาพอากาศเชิงเทคนิค

การวิเคราะห์สถานการณ์ฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เชิงลึก ดำเนินการโดยอาศัยข้อมูลจากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศและข้อมูลจุดความร้อนหลังตั้งแต่ตอนมีแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ ๑ ร่วมกับข้อมูลสภาพภูมิอากาศ ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและภูมิประเทศ เพื่อจำแนกแหล่งกำเนิดมลพิษและระบุปัจจัยต้นเหตุของปัญหาในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นระบบ

๒) การประเมินผลสัมฤทธิ์และถอดบทเรียนเชิงนโยบาย

การประเมินผลและถอดบทเรียนจากแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๗) ใช้หลักวิชาการในการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทั้งเชิงปริมาณ (เช่น จำนวนวันค่าฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เกินมาตรฐาน/อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จำนวนจุดความร้อน) และเชิงคุณภาพ (เช่น ประสิทธิภาพของมาตรการในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน และการบังคับใช้กฎหมาย) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแผนการดำเนินงานที่ผ่านมา ระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จและข้อจำกัด รวมถึงจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อใช้ประกอบการวางแผน และกำหนดมาตรการในแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ ๒ ให้มีความครอบคลุมและตอบสนองต่อสถานการณ์ในระยะต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓) การบูรณาการข้อมูลและการมีส่วนร่วมเชิงนโยบาย

การดำเนินงานอาศัยความรู้ความชำนาญในการประสานงานเพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในระดับพื้นที่ และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับหน่วยงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะ และข้อพิจารณาที่สะท้อนสภาพปัญหาเชิงพื้นที่อย่างรอบด้าน และนำมาพิจารณากำหนดเป็นมาตรการ/แนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ฉบับใหม่ ที่มีความครอบคลุม ตอบสนองต่อสถานการณ์ฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

หลักการและเหตุผล

ปัญหาฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ รัฐบาลจึงได้ประกาศให้ “การแก้ไขปัญหามลภาวะด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติ” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ และมอบหมายให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม

กรมควบคุมมลพิษ โดยกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง ได้จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ และได้นำไปสู่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบมาตรการสำคัญ ได้แก่ การป้องกันมลพิษจากแหล่งกำเนิด การจัดการเชิงพื้นที่ และการยกระดับกลไกการบริหารจัดการ โดยแผนฉบับดังกล่าวได้สิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๖๗

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานภายใต้วาระแห่งชาติมีความต่อเนื่อง มีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถรองรับสถานการณ์ฝุ่นละอองที่ยังคงส่งผลกระทบต่อเนื่อง กรมควบคุมมลพิษ โดยกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติฯ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐) และระยะ ๕ ปีต่อไป โดยอาศัยการประเมินผลสัมฤทธิ์และถอดบทเรียนจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อปรับปรุงมาตรการให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับค่ามาตรฐานฝุ่นละอองที่เข้มงวดขึ้น และรองรับแนวทางตามพระราชบัญญัติอากาศสะอาดที่อยู่ระหว่างการจัดทำ และให้หน่วยงานใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการดำเนินงานแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกรอบ แนวทาง และมาตรการเชิงบูรณาการในการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง PM_{2.5} อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นกรอบการดำเนินงานและแนวทางปฏิบัติร่วมกันในทุกภาคส่วน ทั้งในด้านการป้องกัน ควบคุม และบริหารจัดการคุณภาพอากาศในสถานการณ์วิกฤต ให้มีความพร้อมและประสิทธิภาพในการดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

เป้าหมาย

๑. ยกระดับคุณภาพอากาศของประเทศไทยให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลดปริมาณฝุ่นละออง PM_{2.5} ให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และลดพื้นที่เผาไหม้ในประเทศซึ่งเป็นต้นตอสำคัญของฝุ่นละออง PM_{2.5}
๒. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนสามารถบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบในการป้องกัน ควบคุม และลดมลพิษทางอากาศ
๓. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความร่วมมือทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานการณ์ฝุ่นละอองอย่างเป็นระบบ

สาระสำคัญของผลงานที่เสนอ

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

๑. วิสัยทัศน์ : คุณภาพอากาศดี ด้วยการร่วมมือของทุกภาคส่วน
๒. เป้าหมาย : ๑) ค่าเฉลี่ยฝุ่นละออง PM_{2.5} ๒๔ ชั่วโมง อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
๒) พื้นที่เผาไหม้ (Burnt scar) ลดลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี
๓. กรอบแนวคิด : การบริหารจัดการคุณภาพอากาศมีประสิทธิภาพ สามารถปกป้องสุขภาพของประชาชน และรักษาคุณภาพอากาศของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการป้องกันและควบคุมการระบายมลพิษทางอากาศจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่เมือง พื้นที่ป่า พื้นที่เกษตร และหมอกควันข้ามแดน โดยการบูรณาการของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บุคคล ชุมชน และประชาชนมีสิทธิในอากาศสะอาด
๔. มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน แยกตามแหล่งกำเนิดหลักที่ก่อให้เกิดฝุ่นละออง ด้วยการพัฒนาเครื่องมือ กลไก เทคโนโลยี กฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการจูงใจ มาตรการทางเศรษฐศาสตร์และการให้สิทธิประโยชน์กับภาคเอกชน ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบด้วย ๕ มาตรการหลัก สรุปได้ดังนี้
๔.๑ มาตรการในพื้นที่เมือง

มุ่งเน้นการลดการระบายมลพิษจากยานพาหนะผ่านการกำหนดพื้นที่ควบคุมพิเศษ (Low Emission Zone) การส่งเสริมยานพาหนะมลพิษต่ำและระบบขนส่งสาธารณะสะอาด การควบคุมอายุการใช้งาน และมาตรฐานน้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจนการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์และกฎหมายอย่างเข้มงวด ด้านอุตสาหกรรม เน้นการใช้เทคโนโลยีสะอาด ฐานข้อมูลแหล่งกำเนิด และการควบคุมการระบายมลพิษ สำหรับภาคเมือง มุ่งวางผังเมืองที่เอื้อต่อการลดมลพิษ การควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง และส่งเสริมพลังงานสะอาดในอาคารและพื้นที่เฉพาะ

๔.๒ มาตรการในพื้นที่ป่า

มุ่งเน้นการบริหารจัดการปัญหาการเผาในพื้นที่ไฟไหม้ซ้ำซาก ทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชุมชน ซึ่งมีทั้งการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ พื้นที่เกษตร โดยจัดให้มีระบบเฝ้าระวังป้องกันการเผา การจัดทำแนวกันไฟ การบริหารจัดการเชื้อเพลิงตามความจำเป็นของแต่ละชนิดป่า กำหนดกฎระเบียบ กติกา การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า การสร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการป้องกันรักษาป่า การจัดการไฟป่าและบังคับใช้กฎหมาย

๔.๓ มาตรการในพื้นที่เกษตรกรรม

มุ่งเน้นการบริหารจัดการปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งในที่เอกสารสิทธิ์และในที่ดินของรัฐ โดยต้องมีฐานข้อมูลในระดับพื้นที่ การป้องกันและแก้ไขปัญหาลดท่วงโซ่ตั้งแต่ การกำหนดพื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม การปรับโครงสร้างการผลิต การจัดการแปลงและการเก็บเกี่ยวโดยไม่มีการเผา การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร การพัฒนามาตรฐานและการส่งเสริมตลาดสินค้าเกษตรที่ปลอดจากการเผา

๔.๔ มาตรการภาคมลพิษข้ามแดน

มุ่งเน้นการใช้มาตรการการประสานความร่วมมือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเจรจาระหว่างประเทศ การพิจารณาควบคุมการนำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์และสินค้า และกำหนดความรับผิดชอบของผู้ก่อให้เกิดหรือร่วมก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศข้ามแดน

๔.๕ มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

เป็นมาตรการเสริมเพื่อให้การดำเนินการป้องกัน ลด ควบคุมและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ซึ่งมีสาเหตุจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีการสื่อสารและระบบแจ้งเตือนคุณภาพอากาศ ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่ายทันต่อสถานการณ์ เพื่อการเฝ้าระวังภาวะมลพิษทางอากาศและผลกระทบจากมลพิษทางอากาศต่อสุขภาพในช่วงวิกฤต รวมถึงการจัดให้มีระบบการปกป้องสุขภาพของประชาชน

๕. การขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย ๓ ระดับ ดังนี้

๕.๑ ระดับชาติ: โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะกรรมการที่จะจัดตั้งขึ้นตามความเหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวก ควบคุม กำกับ และติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕.๒ ระดับกลุ่มจังหวัด/แบบข้ามเขต: ใช้รูปแบบ แนวทาง และวิธีบริหารจัดการที่เหมาะสมตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่ สภาพปัญหา ระบบนิเวศ หรือวิถีชีวิต

๕.๓ ระดับพื้นที่: ใช้ระบบศูนย์สั่งการแบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ภายใต้ พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือคำสั่งนายกรัฐมนตรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด/กรุงเทพมหานครเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ เชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติ และประสานงานให้สถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติ

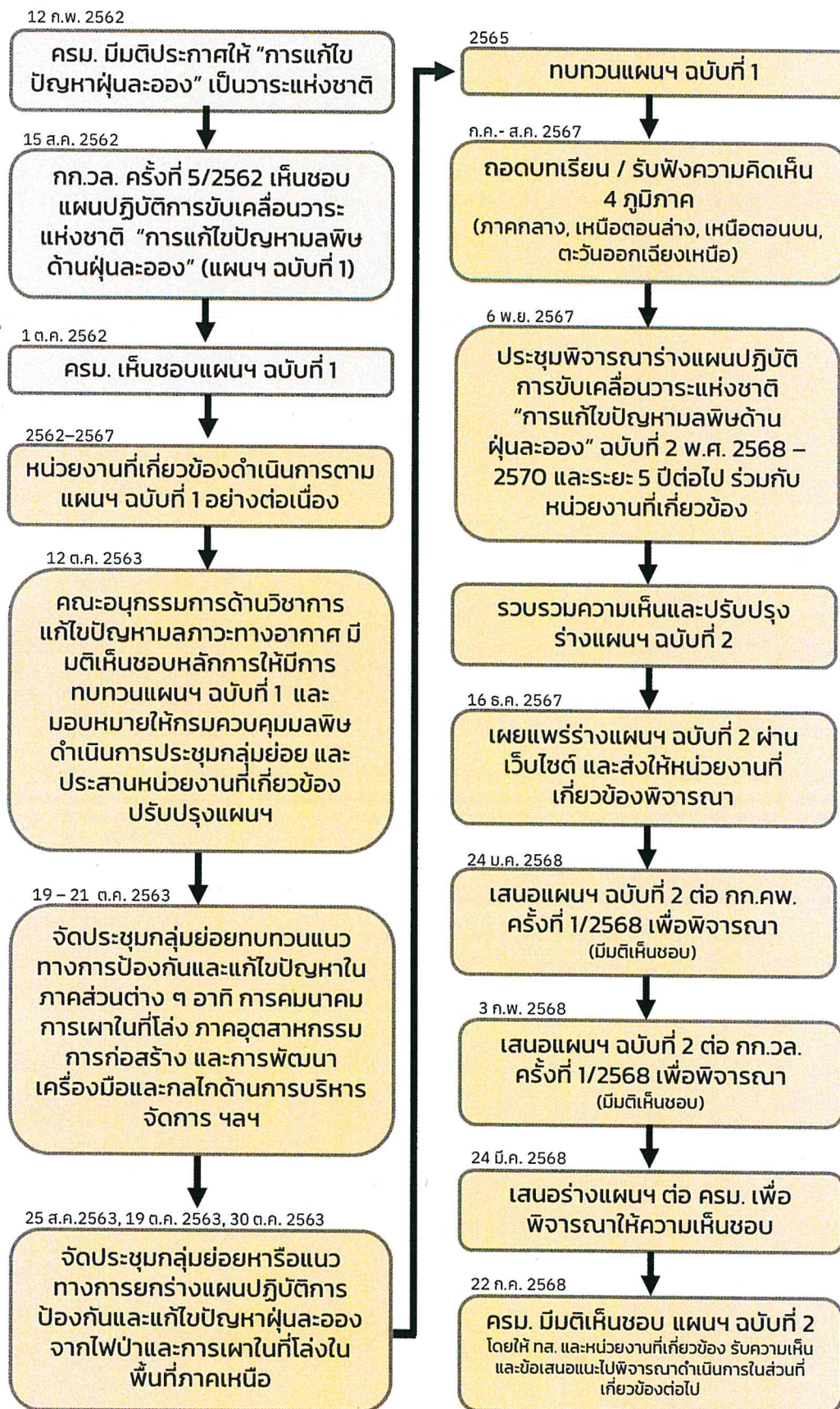
๖. การติดตามประเมินผล

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษจะติดตาม รวบรวมและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกปี และตามระยะเวลาที่ได้รับมอบหมาย และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

แผนผังการทำงาน (Flow Chart)

การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒

พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ / คุณภาพ)

ผลสำเร็จเชิงปริมาณ

๑. ผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง (ฉบับที่ ๑)
 - จำนวนวันที่ปริมาณฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพิ่มขึ้นจาก ๑๐๔ วันในปี ๒๕๖๒ (ปีฐาน) เป็น ๑๕๑ วันในปี ๒๕๖๓ เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔๕
 - จำนวนจุดความร้อนทั่วประเทศ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยลดลงจาก ๒๐๕,๓๗๓ จุดในปี ๒๕๖๒ (ปีฐาน) เหลือ ๑๓๒,๗๓๖ จุดในปี ๒๕๖๓ ลดลง ร้อยละ ๓๕
๒. จัดประชุมกลุ่มย่อยและรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคและส่วนกลาง รวมไม่น้อยกว่า ๕ ครั้ง
๓. จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป แล้วเสร็จ ครอบคลุมมาตรการหลัก ๕ ด้าน และกลไกขับเคลื่อนทุกระดับ พร้อมเสนอคณะกรรมการควบคุมมลพิษ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีตามลำดับ
๔. ถ่ายทอดแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป ผ่านโครงการความร่วมมือไทย-ญี่ปุ่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหา $PM_{2.5}$ (JICA) โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ

๑. แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป ตอบสนองต่อข้อเสนอแนะจากหน่วยงานในพื้นที่จริง และสะท้อนปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพอากาศฉบับใหม่ และรองรับการออกพระราชบัญญัติอากาศสะอาดในอนาคต
๒. ส่งเสริมการบูรณาการข้ามหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ภาคประชาชน และภาคเอกชน ในการวางกรอบทิศทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองอย่างยั่งยืน ซึ่งจะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมาย/ตัวชี้วัด ของแผนปฏิบัติการฯ ได้
๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ของตน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนฯ

๖. การนำไปใช้ประโยชน์ /ผลกระทบ

การนำไปใช้ประโยชน์

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป จะถูกใช้เป็นกรอบแนวทางหลักในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ โดยหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมภายใต้ภารกิจของตนเอง เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ อย่างเป็นระบบและบูรณาการ

ผลกระทบต่อประชาชนและประเทศ

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป จะช่วยลดปริมาณฝุ่นละออง PM_{2.5} ให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัยต่อสุขภาพของประชาชน ลดพื้นที่เผาไหม้ในประเทศ และยกระดับมาตรการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อลดปัญหาหมอกควันข้ามแดน ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับชาติและภูมิภาค นอกจากนี้ ยังส่งผลให้คุณภาพอากาศของประเทศดีขึ้นในระยะยาว ลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข และลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากมลพิษทางอากาศ อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหามลพิษ

ผลต่อการพัฒนางานในภาพรวม

การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป เป็นก้าวสำคัญในการยกระดับการบริหารจัดการคุณภาพอากาศของประเทศในเชิงนโยบาย โดยวางรากฐานกลไกการขับเคลื่อนที่เข้มแข็งผ่านการบูรณาการของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน มุ่งสู่เป้าหมายร่วมในการลดมลพิษทางอากาศอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ยังเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการออกพระราชบัญญัติอากาศสะอาดในอนาคต ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงอากาศสะอาด โดยรัฐมีหน้าที่ประกัน คุ้มครอง และส่งเสริมให้สิทธิดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศสู่สังคมที่มีคุณภาพอากาศดี

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป เป็นภารกิจที่มีความซับซ้อนทั้งในเชิงวิชาการและการบริหารจัดการ เนื่องจากต้องครอบคลุมแหล่งกำเนิดฝุ่นละอองหลากหลายประเภท ได้แก่ ภาคคมนาคม อุตสาหกรรม เมือง เกษตรกรรม และการเผาในที่โล่ง ซึ่งแต่ละภาคส่วนมีลักษณะเฉพาะ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ข้อจำกัดทางกฎหมาย และระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน

การออกแบบมาตรการให้เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง จำเป็นต้องอาศัยทั้งความรู้เชิงลึกด้านมลพิษทางอากาศ การวิเคราะห์เชิงระบบ การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ และความเข้าใจในกลไกภาครัฐและระดับพื้นที่ ตลอดจนสามารถตอบสนองต่อนโยบายระดับชาติ มติคณะรัฐมนตรี และแนวทางตามพระราชบัญญัติอากาศสะอาดที่อยู่ระหว่างการจัดทำ

ความยุ่งยากที่สำคัญของการเสนอมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษในแต่ละแหล่งกำเนิด คือ การพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งระบบ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหได้ในภาพรวมทุกมิติ ตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำ โดยต้องคำนึงถึงมาตรการที่เหมาะสมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศควบคู่กันไป นอกจากนี้ การรวบรวมและกลั่นกรองข้อเสนอจากหน่วยงานที่หลากหลาย ทั้งจากส่วนกลางและระดับพื้นที่ ภายใต้กรอบเวลาที่จำกัด และท่ามกลางความคาดหวังจากสาธารณชน รวมถึงการมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายกลุ่ม จำเป็นต้องอาศัยทักษะในการบริหารจัดการความหลากหลายของมุมมอง โดยต้องพิจารณาอย่างรอบด้านถึงผลดี ผลเสีย เพื่อสร้างการยอมรับร่วมกันจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้ การขับเคลื่อนให้มาตรการที่เสนอสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง จำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างฉันทามติและการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ กลุ่มจังหวัด จนถึงระดับพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงาน

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๑. ความหลากหลายของหน่วยงานและความซับซ้อนของแหล่งกำเนิดมลพิษ

แผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ ๒ มีขอบเขตครอบคลุมแหล่งกำเนิดฝุ่นละออง PM_{2.5} หลากหลายประเภท ได้แก่ ภาคคมนาคม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเผาในที่โล่ง และหมอกควันข้ามแดน ซึ่งแต่ละแหล่งมีลักษณะเฉพาะ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ข้อจำกัดทางกฎหมาย และระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน การออกแบบมาตรการให้เหมาะสมและนำไปปฏิบัติได้จริง จำเป็นต้องอาศัยความรู้เชิงลึกด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการภาครัฐ และการวิเคราะห์ระบบที่ซับซ้อน นอกจากนี้ การประสานงานกับหน่วยงานที่มีบทบาทแตกต่างกัน ทั้งในเชิงภารกิจและระดับพื้นที่ ยังต้องใช้เวลาและทักษะในการสื่อสาร ทำความเข้าใจ และสร้างความเชื่อมโยง เพื่อให้แผนที่จัดทำขึ้นสามารถใช้งานได้จริงในทางปฏิบัติ

๒. การปรับปรุงมาตรการให้ทันสมัยและรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ระหว่างการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ ๒ มีการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายและกรอบกฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ การประกาศใช้มาตรฐานคุณภาพอากาศแห่งชาติฉบับใหม่ และการจัดทำร่างพระราชบัญญัติอากาศสะอาด ซึ่งส่งผลต่อแนวทางการกำหนดเป้าหมายและมาตรการควบคุมมลพิษ ดังนั้น จำเป็นต้องติดตาม วิเคราะห์ และตีความข้อมูลทางวิชาการ ตลอดจนศึกษาเกณฑ์หรือกรอบนโยบายใหม่เพื่อนำมาสังเคราะห์ ปรับปรุงแผน และออกแบบมาตรการให้มีความทันสมัย ครอบคลุม และสอดคล้องกับสถานการณ์และทิศทางเชิงนโยบายล่าสุด ทั้งนี้ ต้องดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลา ต้องอาศัยความสามารถในการประมวลความรู้เชิงวิชาการและทักษะการวิเคราะห์เชิงนโยบาย

๓. ความคาดหวังของสาธารณชนและแรงกดดันทางสังคม

ปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} เป็นประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจ ทำให้การจัดทำแผนฯ ต้องคำนึงถึงความโปร่งใส ความเข้าใจง่าย และความชัดเจนของมาตรการ ซึ่งในบางครั้งอาจขัดกับความซับซ้อนของเนื้อหาทางวิชาการและข้อจำกัดของกลไกภาครัฐ

๔. กรอบเวลาการจัดทำที่จำกัด

การจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ ๒ จำเป็นต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนแผนฉบับที่ ๑ สิ้นสุดลงภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลา ขณะที่กระบวนการจัดทำต้องอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง การกลั่นกรองข้อเสนอจากหน่วยงานที่มีความหลากหลาย ตลอดจนการพิจารณามาตรการในเชิงลึก ผู้ดำเนินการจึงต้องใช้ความสามารถในการบริหารจัดการเวลา ประสานงานระหว่างหน่วยงานจำนวนมาก และควบคุมคุณภาพของแผนงานให้อยู่ในกรอบเวลาที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ความท้าทายในการแปลงแผนสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

การนำไปสู่การปฏิบัติยังคงเผชิญกับข้อจำกัดของหน่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งในด้านทรัพยากร ความพร้อมของบุคลากร และกลไกสนับสนุนที่แตกต่างกัน การออกแบบแผนจึงต้องมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๙. ข้อเสนอแนะ

๑. ผลักดันพระราชบัญญัติอากาศสะอาดให้แล้วเสร็จ

เพื่อเป็นกลไกทางกฎหมายที่สำคัญที่จะช่วยกำหนดกรอบหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพิ่มอำนาจในการบังคับใช้มาตรการควบคุมมลพิษ และรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงอากาศสะอาด ส่งผลให้การดำเนินงานตามแผนมีความชัดเจน มีผลผูกพัน และสามารถติดตามความคืบหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

๒. จัดทำและเผยแพร่แผนฯ ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้สำหรับประชาชน
- เนื่องจากปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} เป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน การจัดทำเอกสารสรุปแผนฯ ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอสั้น จะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญ เข้าใจบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วม และเห็นภาพรวมของมาตรการที่รัฐกำลังดำเนินการได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างความตระหนักรู้ ความร่วมมือ และแรงสนับสนุนจากภาคประชาชนในการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง
๓. จัดให้มีระบบการติดตามการขับเคลื่อนแผนอย่างเป็นระบบ
- เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสานงานหลักของหน่วยงาน ที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละมาตรการ เพื่อให้สามารถติดต่อประสานงาน และติดตามผลการดำเนินงานได้ตรงจุด ลดปัญหาการส่งต่อภารกิจที่ไม่เป็นทางการ และป้องกันความล่าช้าในการรายงานความก้าวหน้า
๔. หน่วยงานควรได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ ตามภารกิจหน้าที่ที่จะใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

เอกสารแนบ ๑

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง”
ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐ และระยะ ๕ ปีต่อไป

๑๑. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี)

๑. นางสาวภทริยา เกตุสิน สัดส่วนของผลงาน ร้อยละ ๑๕
๒. นางจุฬาลักษณ์ บุญปักษ์ สัดส่วนของผลงาน ร้อยละ ๕

(ให้ระบุชื่อผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหรือผลิตผลงาน และสัดส่วนที่มีส่วนร่วม หากเป็นผลงานที่ปฏิบัติเองทั้งหมด และไม่มีผู้ร่วมดำเนินการ ให้ระบุว่าไม่มี)

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) *Sf.*

(นางสาวสิริจิตร์ จิตต์ศิริ

ผู้เสนอผลงาน

(วันที่) *๖๐* / *๗* / *๖๘*

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริง
ทุกประการ

(ลงชื่อ)
(.....นางสาวกัทรียา เกตุสิน.....)

ผู้ร่วมดำเนินการ
(วันที่) ๒๐ / ๙.๖. / ๖๘

(ลงชื่อ)
(.....นางจุฬาลักษณ์ บุญปักษ์.....)

ผู้ร่วมดำเนินการ
(วันที่) ๒๐ / ๙.๖. / ๖๘

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(.....นางสาวกัทรียา เกตุสิน.....)

ตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลการดำเนินการ
(วันที่) ๒๐ / ๙.๖. / ๖๘

(ลงชื่อ)
(.....นายธีระพงษ์ วิมลจิตรานนท์.....)

ผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง
(วันที่) ๒๐ / ๙.๖. / ๖๘

เอกสารแบบที่ ๕

แบบเค้าโครงข้อเสนอแนวความคิดการ
พัฒนาหรือปรับปรุงงาน

แบบเค้าโครงข้อเสนอแนวความคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

ของ นางสาว สิริจิตร์ จิตต์ศิริ

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ ๑๖๑

กอง/ศูนย์ กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

เรื่อง การพัฒนา Dashboard รายงานและวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพอากาศอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและสนับสนุนการตัดสินใจด้านการจัดการคุณภาพอากาศ

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบัน ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ และมลพิษทางอากาศอื่น ๆ นับเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ตลอดจนต่อเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของประเทศ กรมควบคุมมลพิษ โดยกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง มีบทบาทสำคัญในการติดตาม เฝ้าระวัง และวิเคราะห์สถานการณ์คุณภาพอากาศ รวมถึงจัดทำรายงานเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการของผู้บริหารในระดับนโยบาย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในปัจจุบันยังขาดระบบที่สามารถ รวบรวม วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลในรูปแบบภาพ (Visual Analytics) ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยกระบวนการประมวลผลข้อมูลคุณภาพอากาศยังต้องอาศัยการดำเนินการแบบแมนนวล (Manual Process) ซึ่งต้องใช้เจ้าหน้าที่ในการจัดการข้อมูลทุกขั้นตอน ตั้งแต่การดึงข้อมูล การจัดเรียงข้อมูล การคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างกราฟ และการสรุปรายงานในแต่ละครั้ง ในขณะที่จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านข้อมูลยังมีจำกัด ส่งผลให้การวิเคราะห์สถานการณ์และการจัดทำรายงานตอบสนองต่อผู้บริหารในช่วงเวลาเร่งด่วน เกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ และอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายหรือการสื่อสารต่อสาธารณะ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีแนวคิดในการพัฒนา ระบบ Dashboard หลังบ้านในรูปแบบ Analytical Dashboard ซึ่งสามารถดึงข้อมูลดิบจากระบบต้นทาง มาประมวลผลแบบอัตโนมัติ พร้อมแสดงผลในรูปแบบเชิงภาพ และสรุปเชิงวิเคราะห์ได้แบบ Real-time ทั้งนี้ ระบบดังกล่าวจะช่วยลดการพึ่งพาเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลข้อมูลในการจัดทำรายงานหรือวิเคราะห์ข้อมูล โดยเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน รวมถึงผู้บริหาร จะสามารถเข้าถึงข้อมูลคุณภาพอากาศที่ผ่านการประมวลผลและแสดงผลได้ด้วยตนเองอย่างสะดวก รวดเร็ว และแม่นยำ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการและการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ

บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

จากภารกิจของกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการติดตาม ตรวจสอบ วิเคราะห์ และรายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศของประเทศ โดยเฉพาะปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ ซึ่งเป็นประเด็นสิ่งแวดล้อมที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ และประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติ มาตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ เนื่องจากปัญหาฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เศรษฐกิจ และภาพลักษณ์ของประเทศในวงกว้าง จึงจำเป็นต้องยิ่งยั้งที่การบริหารจัดการข้อมูลด้านคุณภาพอากาศจะต้องสามารถแสดงผล วิเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ และตรงต่อความต้องการของผู้บริหารและสาธารณชน

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการข้อมูลในปัจจุบันยังคงอาศัยกระบวนการในลักษณะการทำงานแบบแมนนวล (Manual Process) เป็นหลัก ทั้งการดึงข้อมูล การจัดเรียง การวิเคราะห์ และการจัดทำรายงาน โดยใช้บุคลากรดำเนินการในทุกขั้นตอน ส่งผลให้การตอบสนองต่อสถานการณ์เร่งด่วน เช่น สถานการณ์ค่าฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานหลายพื้นที่ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทันทั่วถึง และไม่สอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ ซึ่งที่ผ่านมา ผู้เขียนมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานสถานการณ์ PM_{2.5} ในช่วงวิกฤติตลอดจนการจัดทำภาพรวมข้อมูลเพื่อประกอบการสื่อสารกับผู้บริหาร ซึ่งทำให้เห็นความจำเป็นของการมีระบบ Dashboard แสดงผลที่อัตโนมัติและรวดเร็ว

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวคิดการพัฒนา Dashboard รายงานและวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพอากาศอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและสนับสนุนการตัดสินใจด้านการจัดการคุณภาพอากาศ และเพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารในการติดตาม วิเคราะห์ และสื่อสารสถานการณ์คุณภาพอากาศในลักษณะเชิงภาพ (Visual) และเชิงวิเคราะห์ (Analytical) ระบบดังกล่าวจะสามารถดึงข้อมูลดิบจากระบบต้นทางมาประมวลผลแบบอัตโนมัติ และแสดงผลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น กราฟ ตาราง แผนที่ และรายงานสรุป พร้อมความสามารถในการส่งออกไฟล์เป็นภาพ (.jpg/.png) และเอกสาร PDF ได้ทันที

โดยระบบจะเน้นฟีเจอร์ที่ตอบสนองต่อสถานการณ์จริง เช่น การสรุปภาพรวมค่าฝุ่นละออง PM_{2.5} รายวัน การแสดงค่าฝุ่นละออง PM_{2.5} สูงสุด/ต่ำสุด การจัดอันดับจังหวัดหรือสถานที่ที่มีค่าฝุ่นละออง PM_{2.5} สูงสุด การเปรียบเทียบสถานการณ์ฝุ่นละออง PM_{2.5} ระหว่างช่วงเวลา (เช่น วันนี้กับเมื่อวาน สัปดาห์ก่อน เดือนก่อน หรือช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน) การแสดงแนวโน้มค่าฝุ่นละออง PM_{2.5} ย้อนหลัง การสรุปจำนวนวันที่ค่าฝุ่นละออง PM_{2.5} เกินมาตรฐาน รวมถึงการแสดงผลแผนที่คุณภาพอากาศแบบ Air Pollution Map เพื่อให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ได้อย่างชัดเจน การพัฒนาระบบดังกล่าวจะช่วยให้การจัดทำรายงานมีความรวดเร็ว ลดภาระงานซ้ำซ้อนของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายในช่วงเวลาสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์

ข้อจำกัดด้านความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เนื่องจากผู้เสนอโครงการยังไม่มี ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านด้านการพัฒนา Dashboard หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเทคนิคเชิงลึก อาจส่งผลให้การพัฒนา ระบบมีข้อจำกัดในด้านเทคนิคและระยะเวลาในการดำเนินการ โดยแนวทางแก้ไข ผู้เสนอมีความตั้งใจจะเริ่มต้นดำเนินโครงการในลักษณะ ต้นแบบ (Mock-up) โดยใช้เครื่องมือที่มีอยู่ เช่น Power BI หรือ Google Looker Studio ซึ่งสามารถใช้ได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติม โดยจะเริ่มจากการออกแบบการแสดงผลข้อมูลในรูปแบบภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. หน่วยงานจะมี Dashboard ที่สามารถสรุป วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลคุณภาพอากาศได้ อย่างเป็นระบบและรวดเร็วมากขึ้น ลดระยะเวลาในการจัดทำรายงาน สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลดิจิทัล และสนับสนุนการบริหารจัดการคุณภาพอากาศเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เห็นภาพรวมและแนวโน้มของ สถานการณ์ได้ทันที พร้อมใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางหรือมาตรการในช่วงสถานการณ์เร่งด่วน ได้ทันทั่วถึง

๓. เจ้าหน้าที่สามารถลดภาระงานซ้ำซ้อนในการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำกราฟหรือตารางข้อมูลรายงานได้อย่างมีระบบ ทำให้สามารถใช้เวลาไปกับการวิเคราะห์เชิงลึกหรือการปฏิบัติงานด้านอื่นได้มากขึ้น

๔. ต้นแบบระบบ Dashboard ที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นแนวทางในการขยายผลเพื่อพัฒนาเป็นระบบหลักในระยะต่อไป และสามารถประยุกต์ใช้กับการแสดงผลข้อมูลมลพิษประเภทอื่น ๆ เช่น PM_{10} , O_3 , NO_x , SO_x ได้อีกด้วย

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. มีต้นแบบ (Mock-up) Dashboard ที่สามารถแสดงข้อมูลคุณภาพอากาศในรูปแบบภาพและเชิงวิเคราะห์ได้อย่างน้อย ๑ รูปแบบ

๒. มีการนำเสนอผลต้นแบบ Dashboard ต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและปรับปรุงต่อยอดในลำดับถัดไป

๓. ระยะเวลาในการจัดทำรายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศของเจ้าหน้าที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการเดิม

ลงชื่อ.....*Sil*.....

(.....นางสาวศิริจิตร จิตต์ศิริ.....)

ผู้เสนอแนวคิด

วันที่ *๒๐* / *ธ.ค.* / *๖๕*

เอกสารประกอบการประเมินบุคคล

ชื่อ - สกุล นางสาวอาจริย์ ห้วยหงษ์ทอง

ตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

ตำแหน่งเลขที่ ๓๔๖

สังกัดส่วนการจัดการกากของเสียและสารอันตราย

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓

เพื่อประกอบการคัดเลือกเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ ๓๔๖

สังกัดส่วนการจัดการกากของเสียและสารอันตราย

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓

กรมควบคุมมลพิษ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พ.ศ. ๒๕๖๘

แบบเค้าโครงผลงานที่จะนำมาประเมิน

๑. ชื่อผลงาน การบริหารจัดการข้อมูลและการเตือนภัยในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5})

๒. ระยะเวลาที่ดำเนินการ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖ – ธันวาคม ๒๕๖๗

๓. ความรู้ทางวิชาการหรือแนวความคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5}) โดยเฉพาะในพื้นที่ ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล จะมีแนวโน้มสูงขึ้นในช่วงต้นปีและปลายปีทุกปี โดยมีแหล่งกำเนิดและกิจกรรมในพื้นที่ ได้แก่ ไฟป่า การเผาในที่เกษตร หมอกควันข้ามแดน การจราจรและขนส่ง โรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกับสภาพ ภูมิอากาศในช่วงต้นปีที่มีความกดอากาศสูงแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทย ทำให้อากาศปิด ลมสงบ ฝุ่นละอองไม่ฟุ้งกระจายและสะสมในพื้นที่จนเกินมาตรฐาน ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญโดยประกาศให้การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติเมื่อปี ๒๕๖๒ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ รวมถึงแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ปัญหามลพิษ ด้านฝุ่นละอองประจำปี ที่ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๖๔ ทำให้สถานการณ์ฝุ่นละอองในปี ๒๕๖๔-๒๕๖๕ ดีขึ้น เป็นลำดับ โดยในปี ๒๕๖๕ พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ค่าเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง ลดลงร้อยละ ๑๖ จำนวนวันที่เกินมาตรฐาน ลดลงร้อยละ ๕๖ สำหรับพื้นที่ภาคเหนือ ๑๗ จังหวัด ค่าเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง ลดลงร้อยละ ๒๗ จำนวนวันที่เกินมาตรฐาน ลดลงร้อยละ ๓๒ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี ๒๕๖๔ จำนวนจุดความร้อน ลดลงร้อยละ ๖๑ ในปี ๒๕๖๖ สถานการณ์มลพิษจากฝุ่นละอองมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพ ภูมิอากาศที่เริ่มเปลี่ยนเข้าสู่สภาวะความเป็นกลางและกำลังพัฒนาเข้าสู่ปรากฏการณ์เอลนีโญ ส่งผลให้เกิด ความแห้งแล้ง และปริมาณฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานในหลายพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยกระทรวงสาธารณสุขระบุว่า จากข้อมูลเฝ้าระวังโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศในช่วงต้นปี ๒๕๖๖ พบผู้ป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ กว่า ๑.๗ ล้านราย และยังส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เศรษฐกิจและสังคม เมื่อประเมินสถานการณ์ฝุ่นละอองในปี ๒๕๖๗ สถานการณ์เอลนีโญจะมีกำลังแรงตั้งแต่ปลายฤดู ฝนปี ๒๕๖๖ ต่อเนื่องไปจนถึงช่วงฤดูร้อน ปี ๒๕๖๗ อุณหภูมิเฉลี่ยมีแนวโน้มจะสูงกว่าค่าปกติ ทำให้มีอากาศร้อนและแล้งมากขึ้น ปริมาณฝุ่นรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะต่ำกว่าค่าปกติ ร้อยละ ๑๐ ซึ่งจะส่งผลทำให้สถานการณ์ไฟป่า หมอกควันและฝุ่นละอองในปี ๒๕๖๗ อาจจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดทำมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM_{2.5} ปี ๒๕๖๗ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง โดยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ เพื่อลดผลกระทบต่อประชาชน โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ รวมถึงให้มีการยกระดับการดำเนินงานให้เข้มข้น ซึ่งจะมี คณะกรรมการระดับชาติ เพื่อเสนอแนะนโยบาย แนวทางมาตรการ อำนวยการ มอบหมาย ควบคุม กำกับ ประสานงาน และติดตามการดำเนินงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และศูนย์ปฏิบัติการระดับจังหวัด เพื่อ บูรณาการ ติดตาม เฝ้าระวังและ

แจ้งเตือนสถานการณ์ และบริหารจัดการในพื้นที่ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ที่มา:มาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่นพิษ PM_{2.5} ปี ๒๕๖๗ กรมควบคุมมลพิษ)

ดังนั้นการดำเนินงานของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓ ในการบริหารจัดการข้อมูล และการเตือนภัยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5}) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับวิกฤตมลพิษทางอากาศอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

หลักการและเหตุผล

การบริหารจัดการข้อมูลคุณภาพอากาศในพื้นที่รับผิดชอบ โดยใช้ข้อมูลคุณภาพอากาศจากเว็บไซต์ Air4THai โดยใช้ข้อมูลฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5}) จากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับการใช้ข้อมูลปัจจัยทางอุตุนิยมวิทยาที่ส่งผลกระทบต่อการสะสมของฝุ่นละอองขนาดเล็ก ได้แก่ความกดอากาศสูง หรือมวลอากาศเย็นที่อยู่ในภาวะการผกผันของอุณหภูมิ (Inversion) ของพื้นที่สภาพอากาศแห้ง และลมสงบ ที่ทำให้ฝุ่นละอองไม่ถูกพัดพาออกจากพื้นที่ ส่งผลให้ความเข้มข้นของ ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5}) เพิ่มขึ้น ทิศทางและความเร็วลม ความชื้นหรือปริมาณฝน ประกอบกับการติดตามตรวจสอบข้อมูลจุดความร้อน (Hotspot) จากดาวเทียม Suomi NPP (VIIRS) ในพื้นที่จังหวัดรับผิดชอบ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจการบริหารจัดการสถานการณ์ไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง ให้แก่ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ระดับจังหวัด (War room) ซึ่งได้มีการจัดทำ Onepage เพื่อเผยแพร่ข้อมูลรายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศผ่านทางเพจ Face book ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ Line ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ระดับจังหวัด (War room) กลุ่มผู้บริหาร ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์หมอกควันไฟป่าในพื้นที่รับผิดชอบ โดยในช่วงเดือน มกราคม ถึง พฤษภาคม ๒๕๖๗ เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกัน แก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันไฟป่า หรือยกระดับตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5}) ในพื้นที่รับผิดชอบต่อไป

วัตถุประสงค์ เพื่อการสื่อสารสถานการณ์คุณภาพอากาศฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ในพื้นที่ และการเตือนภัยจึงจำเป็นต้องมีระบบที่มีประสิทธิภาพทั้งในเชิงการเตือนล่วงหน้า การสื่อสารกับประชาชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว

เป้าหมาย เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันและฝุ่นละอองทั้งจาก หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ไปใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5}) อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ / คุณภาพ)

เชิงปริมาณ การรายงานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพอากาศฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ในพื้นที่รับผิดชอบ ๕ จังหวัด ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓ (ตาก พิชญโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์) เพื่อแจ้งสถานการณ์และการเฝ้าระวัง และให้คำแนะนำด้านสุขภาพแก่ประชาชนในช่วงวิกฤติหมอกควันภาคเหนือ

เชิงคุณภาพ สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓ รวบรวมนำข้อมูลที่ได้มารายงานสถานการณ์ปริมาณฝุ่นละออง และจุดความร้อนในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบพร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการควบคุมและแก้ไขปัญหาประชุมบูรณาการส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันในพื้นที่ และรายงานการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} ในการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการคณะทำงาน ต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ

๖. การนำไปใช้ประโยชน์ /ผลกระทบ

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓ ได้ติดตามสถานการณ์คุณภาพอากาศโดยการตรวจวัดจากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติ ของจากกรมควบคุมมลพิษ ในพื้นที่รับผิดชอบ ๕ จังหวัดได้แก่ จังหวัดตาก พิจิตร โขงเพชรบุรี สุโขทัย และอุตรดิตถ์ และรายงานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพอากาศในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓ (สคพ.๓) รายวัน เพื่อแจ้งเตือนให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เฝ้าระวังคุณภาพอากาศและแนะนำการปฏิบัติตน เตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์ฝุ่นละออง PM_{2.5} ตลอดช่วงวิกฤติหมอกควันภาคเหนือ (วันที่ ๑ มกราคม – ๓๑ พฤษภาคม) ผ่านเว็บไซต์, เฟซบุ๊ก สำนักงานฯ และกลุ่มไลน์เครือข่ายศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาหมอกควัน ไฟป่าและฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบ หากสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอนเกินมาตรฐาน ต่อเนื่องติดต่อกันเกิน ๓ วัน จะส่งหนังสือแจ้งรายงานสถานการณ์ไปยังจังหวัด และทำประกาศสำนักงานแจ้งเตือนคุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐาน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและให้ปฏิบัติตามคำแนะนำสุขภาพ

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

ความยุ่งยากและซับซ้อน: ปัญหามลพิษทางอากาศมาจากหลายสาเหตุมาจากทั้งแหล่งกำเนิดการคมนาคมขนส่ง การเผาในที่โล่ง และไฟป่า ภาควิทยาศาสตร์ และการก่อสร้าง รวมถึงสาเหตุจากสภาวะทางอุตุนิยมวิทยาในช่วงปลายฤดูหนาวที่บริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนจะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทย ประกอบกับการผกผันของอุทกภูมิ (Inversion) ในระดับล่างส่งผลให้การลอยตัวและการกระจายตัวของฝุ่นละอองอยู่ในระดับต่ำ การระบายอากาศ การไหลเวียนของอากาศไม่ดี ส่งผลต่อการสะสมของฝุ่นละอองทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชน ตลอดจนคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ความสำเร็จของการแก้ปัญหาฝุ่นควันจะเกิดผลได้ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ปัญหาอย่างตรงจุด เพื่อให้การวางแผนและสร้างมาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่นควันได้อย่างแม่นยำ เพื่อการตัดสินใจและการวางแผนการใช้ทรัพยากร ในการแก้ปัญหาได้มีประสิทธิภาพ การสื่อสารให้ประชาชนรับรู้ถึงผลได้และผลเสีย จากปัญหาฝุ่นควัน เพื่อสร้างความกดดันทางสังคมให้คนที่สร้างปัญหาและได้ประโยชน์ จากปัญหาฝุ่นควัน ให้เกิดสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการร่วมกันของหน่วยงานที่รับผิดชอบบูรณาการการแก้ปัญหาฝุ่นควัน ทั้งระบบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

การบริหารจัดการและการป้องกันแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) เป็นปัญหาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนอย่างมาก ที่ต้องมีกระบวนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ ต้องมีแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา PM_{2.5} ระยะสั้น-ระยะยาว ในทุกระดับทุกภาคส่วน

ต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง การเกิดปัญหาไฟป่า หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในปัจจุบันสะท้อนว่ามาตรการป้องกันแก้ไขปัญหามีอยู่ยังไม่เพียงพอ

๙. ข้อเสนอแนะ

๑) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตแบบองค์รวม เพื่อให้ชาวบ้านอยู่กับป่าได้ โดยมุ่งพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภค และเสริมสร้างความรู้ให้ตระหนักถึงปัญหาหมอกควันและวางแผนแนวทางแก้ไขคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ทุกภาคส่วนมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ ทำความเข้าใจกับเกษตรกร ถึงความจำเป็นในการจัดการเชื้อเพลิงโดยการไม่เผา เปลี่ยนมาเป็นการไถกลบทำปุ๋ยหมัก และเพิ่มมูลค่าด้วยการทำฟางอัดก้อนช่วยเกษตรกรในเรื่องการประชาสัมพันธ์ และการตลาด

๒) สร้างกลไกการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและมีช่องทางที่หลากหลายเข้าถึงทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่พบจุดความร้อนจำนวนมาก

๓) มีการกำหนดนโยบายในระยะสั้น - ระยะยาว โดยมีการบูรณาการร่วมมือทุกภาคส่วน ให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญในการควบคุมทุกแหล่งกำเนิด และประชาชนมีความตระหนักมีส่วนร่วมในการลดและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน ฝุ่นละอองขนาดเล็ก

๔) กำหนดแนวทางในการรณรงค์โทษผู้กระทำผิดที่ชัดเจน และมีการยกย่อง ให้เกียรติ มอบรางวัลให้แก่ผู้แจ้งเบาะแสผู้กระทำการเผาป่า เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่คอยเฝ้าระวังแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕) จัดสรรงบประมาณ กำลังพล และอุปกรณ์ รวมทั้งสวัสดิการที่จำเป็นเพิ่มเติมให้เพียงพอในการปฏิบัติงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่า

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

๑๑. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี)

๑. นายดุสิต ประสิทธิ์เขตกิจ สัตส่วนของผลงาน ร้อยละ ๑๐
๒. สัตส่วนของผลงาน
๓. สัตส่วนของผลงาน

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) *ชาลย์*

(นางสาวอารีย์ ห้วยหงษ์ทอง)

ผู้เสนอผลงาน

วันที่ *๒๒* / พฤษภาคม / ๒๕๖๘

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริง
ทุกประการ

(ลงชื่อ) _____

(นายดุสิต ประสิทธิ์เขตกิจ)

ผู้ร่วมดำเนินการ

(วันที่) ๒๒ / พฤษภาคม / ๒๕๖๘

(ลงชื่อ) _____

(_____)

ผู้ร่วมดำเนินการ

(วันที่) _____ / _____ / _____

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) _____

(นายดุสิต ประสิทธิ์เขตกิจ)

ตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลการดำเนินการ

(วันที่) ๒๒ / พฤษภาคม / ๒๕๖๘

(ลงชื่อ) _____

(นางสาวศุภฤกษ์ ดวงขวัญ)

ผู้อำนวยการ

กอง/ศูนย์ สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓

(วันที่) ๒๒ / พฤษภาคม / ๒๕๖๘

หมายเหตุ หากผลงานมีลักษณะเฉพาะ เช่น แผ่นพับ หนังสือ แอปพลิเคชันเสียง ฯลฯ ให้จัดทำบัญชีรายชื่อเรื่องเรียงลำดับ
มาด้วยโดยไม่ต้องจัดส่งพร้อมผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และจัดเตรียมเพื่อนำมาแสดง
ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการประเมินผลงาน

แบบเค้าโครงข้อเสนอแนวความคิดในการปรับปรุงหรือพัฒนางาน

ของ...นางสาวอาจริย์ ห้วยหงษ์ทอง

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ...ตำแหน่งเลขที่ ๓๔๖

กอง/ศูนย์...สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓

เรื่อง การบริหารจัดการแก้ไขและป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{๒.๕})

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{๒.๕}) ได้กลายเป็นวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองใหญ่และภาคเหนือของประเทศไทย PM_{๒.๕} เป็นฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กมาก สามารถแทรกซึมเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจ และเข้าสู่กระแสเลือด ซึ่งก่อให้เกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง โรคทางเดินหายใจเรื้อรัง รวมถึงมะเร็งบางชนิด สาเหตุของการเกิดฝุ่น PM_{๒.๕} มีหลากหลาย อาทิ การเผาในที่โล่ง การปล่อยมลพิษจากยานพาหนะ โรงงานอุตสาหกรรม และกิจกรรมการเกษตร ซึ่งการบริหารจัดการปัญหานี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน รวมถึงต้องมีนโยบายที่ชัดเจนและมาตรการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ แม้ภาครัฐจะได้ดำเนินการออกมาตรการควบคุมฝุ่น PM_{๒.๕} มาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นซ้ำซาก และแนวโน้มมีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี

ความสำเร็จของการแก้ปัญหาฝุ่นควันจะเกิดผลได้ขึ้นอยู่กับ (๑) การรับรู้ปัญหาอย่างตรงจุดด้วย Big Data เพื่อให้การวางแผนและสร้างมาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่นควันได้อย่างแม่นยำ เพื่อการตัดสินใจและการวางแผนการใช้ทรัพยากร ในการแก้ปัญหาได้มีประสิทธิภาพ (๒) การสื่อสารให้ประชาชนรับรู้ถึงผลได้และผลเสีย จากปัญหาฝุ่นควัน เพื่อสร้างความกดดันทางสังคมให้คนที่สร้างปัญหาและได้ประโยชน์ จากปัญหาฝุ่นควัน ให้เกิดสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม และ (๓) การร่วมกันของหน่วยงานที่รับผิดชอบบูรณาการการแก้ปัญหาฝุ่นควัน ทั้งระบบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๓ ได้ดำเนินกิจกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นควันและไฟป่าในพื้นที่ภาคเหนือ ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดในพื้นที่ ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก พิจิตร โขงโพ สุโขทัย และอุดรธานี โดยติดตามสถานการณ์มลพิษหมอกควันและไฟป่า ตรวจสอบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{๒.๕}) การประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์และเสริมสร้างความเข้าใจของชุมชนในการจัดการมลพิษหมอกควัน การเผาในที่โล่ง รวมถึงการแก้ไขปัญหามลพิษต่างๆ ในพื้นที่ ภายใต้โครงการแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควัน ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{๒.๕}) มีการแจ้งเตือนสถานการณ์คุณภาพอากาศ ผ่านช่องทางต่างๆ ที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายได้แก่แอปพลิเคชัน Line Facebook Website และสื่อสารการข้อมูลจากแอปพลิเคชัน Air4Thai เป็นการสื่อสารและส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูล เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ และกระตุ้นให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเองจากผลกระทบของฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{๒.๕} ได้อย่างทันท่วงที โดยเน้นการสื่อสารที่มี ความชัดเจน ครอบคลุม เข้าถึงง่าย

ดังนั้น การจัดการปัญหาหมอกควันและไฟป่าจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องทั้งบริบทของพื้นที่ ภารกิจของหน่วยงาน และการประสานงาน โดยจะต้องดำเนินไปในลักษณะของการป้องกัน การรณรงค์ ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ ให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของทุกภาคส่วน จึงมีความจำเป็นต้องมีการในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการแก้ไขและป้องกันฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM ๒.๕) ด้วยการปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านเทคนิควิชาการ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ร่วมกับการเสริมสร้างศักยภาพ การจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ ให้แก่ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน รวมถึงการมีระบบการเฝ้าระวัง การเตือนภัย และการประสานงานระหว่างภาคีต่างๆ เพื่อให้การจัดการปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

แนวทางการบริหารจัดการและป้องกันฝุ่นละออง PM ๒.๕ ของกรมควบคุมมลพิษ เริ่มตั้งแต่มาตรการในระดับนโยบายการกำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศ ได้มีการกำหนดค่ามาตรฐานปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM ๒.๕) ค่าเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมงใหม่บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๖ ซึ่งถูกปรับให้มีความเข้มข้นขึ้น จากเดิมต้องไม่เกิน ๕๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ถูกปรับลงมา จะต้องไม่เกิน ๓๗.๕ มคก./ลบ.ม. ค่าเฉลี่ยในเวลา ๑ ปี จาก ๒๕ มคก./ลบ.ม. ถูกปรับลงมา จะต้องไม่เกิน ๑๕ มคก./ลบ.ม. เพื่อให้การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง และการสนับสนุนการบริหารจัดการแก้ไขและป้องกันฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM ๒.๕) เพื่อพัฒนานโยบาย มาตรการและเทคโนโลยีที่ช่วยลดและจัดการกับปัญหาดังกล่าว ดังนี้

- การควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษให้มีความเข้มงวดมากขึ้น เช่น การควบคุมการเผาในที่โล่งทั้งพื้นที่เกษตร ส่งเสริมการใช้เทคนิคทางการเกษตรที่ไม่เผาเศษวัสดุจากพืช เช่น ฟางข้าว ตอซัง เผาอ้อยก่อนส่งโรงงาน ส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม่ยืนต้น และเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ ส่วนในโรงงานอุตสาหกรรมให้ติดตั้งเครื่องดักจับฝุ่น ปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตให้สะอาดขึ้น และสนับสนุนยานพาหนะที่ใช้เชื้อเพลิงสะอาด ส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า ควบคุมการปล่อยควันดำ ตรวจสอบสภาพรถยนต์เป็นประจำ

- การบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ อย่างเข้มงวด

- การติดตามและเฝ้าระวัง การติดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ: กระจายทั่วประเทศให้สามารถเตือนประชาชนได้ทันเวลา โดยการใช้แอปพลิเคชันและเว็บไซต์ รายงานข้อมูลฝุ่น PM ๒.๕ แบบเรียลไทม์ เช่น Air4Thai, IQAir, เช็คฝุ่น เป็นต้น

- การสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชน โดยมีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชน การรณรงค์ประชาสัมพันธ์เคาะประตูบ้าน การติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยง หรือพื้นที่ที่พบจุดความร้อน Hotspot หรือพื้นที่ที่มีการเผาป่า ให้ความรู้เรื่องผลกระทบของฝุ่น PM ๒.๕ ต่อสุขภาพ และส่งเสริมให้ใช้หน้ากากอนามัยที่สามารถกรองฝุ่น PM ๒.๕ ได้ เช่น หน้ากาก N๙๕

- การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง สนับสนุนการใช้ระบบขนส่งสาธารณะให้เพียงพอและมีการบริหารจัดการให้ดีขึ้น เพื่อจำกัดและลดจำนวนการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล

- การจัดการในภาวะวิกฤต เช่น การประกาศเตือนภัยระดับต่างๆ ตามค่าความเข้มข้นของฝุ่น PM ๒.๕ ปิดโรงเรียนหรือสถานที่ทำงานชั่วคราว หรือ Work from home เมื่อฝุ่นสูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน เพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อดูดซับฝุ่นและลดมลพิษ การจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการปัญหาไฟป่าหมอกควัน และฝุ่น PM ๒.๕ ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อความสะดวกรวดเร็ว ตรงจุด และมีประสิทธิภาพ

มาตรการการแก้ไขปัญหาการเผาป่าเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากการเผาป่าก่อให้เกิดปัญหาหลายด้าน เช่น มลพิษทางอากาศ การทำลายระบบนิเวศ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น บริหารจัดการแก้ไขปัญหาควรใช้มาตรการทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยแนวทางดังนี้

๑. การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

- ๑) เพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้จุดไฟเผาป่า ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรหรือผู้บุกรุก
- ๒) ใช้เทคโนโลยีตรวจจับจุดความร้อน (hotspot) ผ่านดาวเทียมเพื่อติดตามพื้นที่เสี่ยง
- ๓) มีการจัดตั้งหน่วยลาดตระเวนรับผิดชอบพื้นที่ป่า ตั้งด่านจุดสกัด ด่านตรวจ รวมถึงต้องมีการขออนุญาตเข้า-ออกพื้นที่ป่าไม้

๒. การส่งเสริมทางเลือกให้กับเกษตรกร

- ๑) สนับสนุนการใช้วิธีการเกษตรพืชแบบไม่เผา เช่น การไถกลบหรือทำปุ๋ยหมัก การรับซื้อเศษวัสดุทางการเกษตร หลังการเก็บเกี่ยวไปใช้ประโยชน์ เพื่อป้องกันการเผาในที่โล่ง หรือตั้งกองทุนสนับสนุนการบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรหลังการเก็บเกี่ยวโดยไม่ต้องเผา
- ๒) จัดหางบประมาณหรืออุปกรณ์เครื่องจักรกล เช่น เครื่องบดเศษพืช เครื่องย่อยกิ่งไม้ เครื่องอัดฟางก้อน ให้เกษตรกรใช้
- ๓) จัดตั้งกองทุน การพัฒนาเสริมสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชน เพื่อไม่ต้องเข้าไปหาของป่าล่าสัตว์ป่ามาเพื่อการดำรงชีพ
- ๔) การวางแผนรอบการปลูกพืชทางการเกษตรหยุดเผาในพื้นที่เกษตร อย่างยั่งยืน ด้วย ๓ เปลี่ยน
 - ๔.๑) การเปลี่ยนพฤติกรรม Re-Habit :ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปลูกพืชชนิดเดิมแบบไม่เผา โดยการนำเครื่องจักรเข้ามาช่วยในการเก็บเกี่ยว และส่งเสริมการแปรรูปเพิ่มมูลค่าเศษวัสดุทางการเกษตรเพื่อลดการเผา
 - ๔.๒) เปลี่ยนชนิดพืช Replace with High Value Crops :ปรับเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกบนพื้นที่สูง จากพืชไร่เป็นไม้ผล พืชเศรษฐกิจแบบผสมผสานที่มีมูลค่าสูง เช่น กาแฟ อะโวคาโด มะคาเดเมีย ต้นไม้โตเร็ว หรือปลูกผักในโรงเรือน
 - ๔.๓) เปลี่ยนเป็นพืชทางเลือก Replace with Alternate Crops :ปรับเปลี่ยนพืชทางเลือกบนพื้นที่ราบ เปลี่ยนพื้นที่นาปรังหรือพื้นที่นอกเขตชลประทานให้ปลูกข้าวโพดหรือพืชตระกูลถั่วทดแทนการทำนาปรัง
- ๕) สนับสนุนเทคโนโลยีเตาเผาถ่านไร้ควัน เตาเผาถ่านประสิทธิภาพสูง
- ๖) การส่งเสริมให้มีการนำ BCG Model มาใช้แก้ปัญหาการเผาในที่โล่งทางการเกษตร เพื่อเป็นการพลิกวิกฤตเป็นโอกาส สร้างรายได้ทางเลือก ลดปัญหาฝุ่นควัน และช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน

๓. การฟื้นฟูและดูแลพื้นที่ป่า

- ๑) ปลูกป่าและฟื้นฟูระบบนิเวศ การดูแลและป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า
- ๒) จัดชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมเป็นผู้ดูแลและเฝ้าระวังป่า (community forest guard)

๔. ความร่วมมือข้ามพรมแดน (โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน)

- ๑) ตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างประเทศในภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบจากหมอกควันข้ามแดน
- ๒) จัดระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลและช่วยเหลือกันในการกำจัดไฟ

๕. การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

- ๑) จัดอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านถึงผลเสียของการเผาป่า เศรษฐศาสตร์ทางการเกษตร
- ๒) ใช้สื่อสารสาธารณะผ่านโรงเรียน วัด และสื่อออนไลน์เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรม
- ๓) การนำหลักการ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" (Understand, Access, Develop) มาใช้ในการป้องกันหมอกควันไฟป่า ตั้งแต่การศึกษา การสร้างความเข้าใจในชุมชน ไปจนถึงการพัฒนานโยบายและเทคโนโลยีที่ช่วยลดและจัดการกับปัญหา

ข้อเสนอแนวความคิดในการปรับปรุงหรือพัฒนางาน

แนวทางการบริหารจัดการแก้ไขและป้องกันไฟป่า หมอกควัน ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{๒.๕}) ในช่วงวิกฤต

ระดับหน่วยงาน

๑. สร้างความตระหนักให้ประชาชนเข้าใจถึงผลกระทบต่อสุขภาพ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างมหาศาล เช่น การทำลายทรัพยากร ป่าไม้ สัตว์ป่า พันธุ์พืช และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการสูญเสียงบประมาณในการแก้ไขปัญหาหรือการดับไฟป่า ที่อาจมีผลกระทบหรือเกิดความสูญเสียของเจ้าหน้าที่ที่ประเมินค่าไม่ได้

๒. การตรวจสอบและเฝ้าระวัง (Monitoring & Surveillance) การเฝ้าระวังจากภาพถ่ายดาวเทียม การใช้เทคโนโลยีเพื่อตรวจจับการเกิดไฟป่า การจัดตั้งจุดเฝ้าระวังในพื้นที่เสี่ยง การติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดที่มีความเสี่ยงสูง การประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น การติดตามสถานการณ์จากระดับชุมชนเพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน และควรติดตั้งบำรุงรักษาสถานีตรวจอากาศให้ครอบคลุมทุกจังหวัด รวมทั้งเสนอความจำเป็นในการติดตั้งสถานีตรวจอากาศเพิ่มในพื้นที่

๓. สื่อสาร สร้างการรับรู้ เตือนภัย ผ่านช่องทางต่างๆ การแนะนำการตรวจสอบข้อมูล ทางแอปพลิเคชัน Air4Thai ที่มีการแสดงผลการตรวจวัดค่าฝุ่น PM_{๒.๕} รายชั่วโมงและค่าเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมงจากสถานีตรวจวัดของกรมควบคุมมลพิษทั่วประเทศ และการสนับสนุนสื่อ ป้ายรณรงค์ให้เกิดผลทางปฏิบัติ งดการเผาในที่โล่ง เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

๔. การตรวจควันดำและการบังคับใช้กฎหมาย ดำเนินการติดตามตรวจสอบ ตรวจจับ และบังคับใช้กฎหมายโดยการห้ามใช้รถยนต์ที่มีควันดำเกินเกณฑ์ที่มาตรฐานกำหนด เพื่อกำกับดูแล ควบคุม และบังคับใช้กฎหมายกับรถยนต์ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ให้ระบายนพิษ (ควันดำ) ออกสู่สิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามกฎหมาย

๕. การถอดบทเรียนประเมินผลและปรับปรุงแผนการ การประเมินผล ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานหลังเหตุการณ์ เช่น ระยะเวลาในการควบคุมไฟ การลดมลพิษ การปรับปรุงแผนการ ควรมีการปรับกลยุทธ์ในการจัดการปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แผนการนี้จะต้องใช้การประสานงานจากหลาย

ภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน โดยการดำเนินการจะต้องมีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ เพื่อให้สามารถลดผลกระทบจากไฟฟ้า หมอกควัน และฝุ่นละอองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับกระทรวง

๑. การเตรียมพร้อมและการป้องกัน การจัดการพื้นที่เสี่ยงไฟฟ้า การทำแนวกันไฟ การใช้ประโยชน์จากป่า การเก็บเศษไม้ ใบไม้และการปรับปรุงการใช้ที่ดิน การให้ความรู้แก่ประชาชน การเผยแพร่ข้อมูล และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันไฟฟ้า การเฝ้าระวัง การติดตามและตรวจสอบสภาพอากาศ เช่น ลม แดด อุณหภูมิ เพื่อการประเมินความเสี่ยง การจัดการด้านการเกษตร ควรมีการส่งเสริมการใช้วิธีการเกษตรที่ไม่ใช้การเผา เช่น การปลูกพืชที่ไม่ต้องใช้การเผาเพื่อทำลายเศษวัสดุทางการเกษตร

๒. การควบคุมและการแก้ไขปัญหา การดับไฟฟ้า การใช้เจ้าหน้าที่ป้องกันและระงับเหตุไฟป่า รวมถึงการใช้เทคโนโลยีมาช่วย เช่น การใช้เครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ในการดับเพลิง การจัดการกับหมอกควันและฝุ่นละออง การใช้เครื่องดูดควัน เครื่องกรองฝุ่น การเพิ่มความชื้นในพื้นที่เสี่ยงเกิดจุดความร้อนสูง การลดหรือควบคุมใช้รถยนต์ส่วนตัวและการส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ การเตือนภัยและการแจ้งเตือนประชาชนให้ทราบถึงปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองการดูแลสุขภาพของประชาชน

๓. การฟื้นฟูและการแก้ไขผลกระทบ ด้านการฟื้นฟูป่าและธรรมชาติ ควรมีการดูแลป่าไม้และการปลูกต้นไม้ใหม่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากไฟฟ้า ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ ควรมีการดูแลสุขภาพของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากหมอกควันและฝุ่นละออง เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใส่หน้ากากอนามัย การปฏิบัติตนในช่วงวิกฤตคุณภาพอากาศมีผลกระทบต่อสุขภาพ

๔. การเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ กองทุนด้านการป้องกันแก้ไขช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากฝุ่นละออง PM_{๒.๕} เงินเยียวยาในกรณีที่ย้ายได้หายไปช่วยเหลือการจัดการวัสดุทางการเกษตรโดยไม่เผา ควรมีการช่วยเหลือเกษตรกรและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากไฟฟ้าและหมอกควัน การรับซื้อสินค้าหรือผลิตผลจากป่าและสินค้าเกษตรที่ไม่มีการเผา

๕. การปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ อย่างเข้มงวด

ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น

ในการบริหารจัดการเพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้า หมอกควัน และฝุ่น PM_{๒.๕} เป็นประเด็นที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทำให้ข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ข้อจำกัดด้านทรัพยากร

- ๑) งบประมาณไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ประสบปัญหาไฟป่าบ่อยครั้ง
- ๒) ขาดเครื่องมือ/เทคโนโลยี เช่น โดรนตรวจจับไฟฟ้า ระบบพยากรณ์คุณภาพอากาศ
- ๓) บุคลากรไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ดับไฟฟ้าหรือฝ่ายควบคุมมลพิษมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่รับผิดชอบ

๒. ข้อจำกัดด้านกฎหมายและการบังคับใช้

- ๑) กฎหมายมีช่องโหว่ การเผาป่าหรือเผาในพื้นที่เกษตรมีข้อยกเว้นทางกฎหมาย
 - ๒) การบังคับใช้ไม่จริงจัง แม้จะมีกฎหมาย หรือประกาศห้ามเผา แต่ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการหาหลักฐานลงโทษผู้กระทำผิดทำได้ยาก
 - ๓) เกษตรกรยังพึ่งพาการเผา เมื่อไม่มีทางเลือกอื่นที่ต้นทุนต่ำในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกจึงจำเป็นต้องเผาเพื่อเตรียมพื้นที่ให้มีรอบการเพาะปลูกมากขึ้น
๓. ข้อจำกัดด้านการประสานงานและนโยบาย
- ๑) การมีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วย ทำให้ขาดการประสานงานที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม
 - ๒) นโยบายไม่ต่อเนื่อง มักเปลี่ยนไปตามรัฐบาลหรือผู้บริหารระดับสูง
 - ๓) ปัญหาหมอกควันข้ามพรมแดน หมอกควันจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อไทยไม่สามารถควบคุมได้โดยตรง

๔. ข้อจำกัดด้านข้อมูลและระบบเตือนภัย

- ๑) ข้อมูลไม่ทันสมัย เช่น ไม่มีการแจ้งเตือนฝุ่น PM ๒.๕ แบบเรียลไทม์ในทุกพื้นที่การติดตามผลไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรทำให้ไม่สามารถวัดผลของมาตรการป้องกันและแก้ไขได้อย่างชัดเจน
 - ๒) ข้อจำกัดด้านพฤติกรรมและทัศนคติของประชาชน มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการเผาข้าวบางส่วนยังเชื่อว่าการเผาช่วยบำรุงดิน
 - ๔) ไม่เห็นผลกระทบทันที ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ตระหนักถึงอันตรายของฝุ่น PM ๒.๕
 - ๕) ขาดความร่วมมือจากภาคประชาชน เพราะมาตรการบางอย่างไปรบกวนวิถีชีวิตและรายได้
๕. ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีระบบเฝ้าระวังผลกระทบทางเศรษฐกิจจากมลพิษที่เป็นระบบโดยตรง แต่อาจเริ่มเห็นการขับเคลื่อนโดยภาคประชาชน และองค์กรสิ่งแวดล้อม การเฝ้าระวังความเสียหายกรณีได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศที่ชัดเจน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกิดการบริหารจัดการแก้ไขและป้องกันฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM ๒.๕) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการเตรียมการล่วงหน้ารวดเร็วขึ้น กำหนดพื้นที่เฝ้าระวังและการจัดการที่เหมาะสม สร้างกลไกการทำงานให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชนเพิ่มขึ้น
๒. การกระจายงบประมาณการแก้ไขปัญหาจากระดับชาติเพื่อส่งการลงสู่ศูนย์ปฏิบัติการระดับจังหวัด และลงสู่ระดับท้องถิ่น เพื่อลดขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM ๒.๕ แบบถาวร ปรับปรุงแก้ไขกฎ/ระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ยกย่อง การแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนให้เข้มข้นจากแนวทางในระดับภูมิภาคอาเซียนไปสู่การปฏิบัติการร่วมกัน ในระดับทวิภาคี ใช้การสื่อสารเชิงรุก ตรงจุด ต่อเนื่อง
๓. การลดปริมาณ และจำนวนวัน ของฝุ่นละออง PM ๒.๕ เกินค่ามาตรฐานลง
๔. มีการบริหารจัดการพื้นที่ป่า ให้ได้รับการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน
๕. เพิ่มความตระหนักรู้ มีแจ้งเตือน และการป้องกันสุขภาพของประชาชนดีขึ้น

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. ด้านคุณภาพอากาศ

- ๑) ค่าความเข้มข้นของฝุ่น PM ๒.๕ เฉลี่ยรายวัน/รายปีไม่เกิน ๓๗.๕ ไมโครกรัม/ลบ.ม.
- ๒) จำนวนวันค่าฝุ่นเกินเกณฑ์มาตรฐานต่อปีลดลงจากปีก่อนหน้า
- ๓) จำนวนจุดความร้อน (Hotspot) จากการเผาในที่โล่ง/ป่าไม้
- ๔) ปริมาณการปล่อย PM ๒.๕ จากแหล่งกำเนิดหลัก (เกษตร อุตสาหกรรม ขนส่ง) ลดการ

ปล่อยลงตามแผนปฏิบัติการ

๒. ด้านนโยบายและการจัดการ

๑) จำนวนพื้นที่ที่มีแผนปฏิบัติการ/มาตรการป้องกัน PM ๒.๕ ครอบคลุมทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ๒) การปฏิบัติตามแผน/นโยบาย เช่น มาตรการห้ามเผา การควบคุมยานพาหนะ
- ๓) จำนวนเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครที่ผ่านการอบรมและมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้น
- ๔) การบังคับใช้กฎหมาย/การลงโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรการมีระบบติดตามและบังคับใช้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

๓. ด้านประชาชนและความตระหนักรู้

- ๑) ระดับความตระหนักรู้ของประชาชนเกี่ยวกับฝุ่น PM ๒.๕ และผลกระทบเพิ่มขึ้น
- ๒) จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ / ใช้หน้ากาก / หลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยง และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหามากขึ้น
- ๓) จำนวนผู้ใช้งานแอปพลิเคชันตรวจวัดคุณภาพอากาศเพิ่มขึ้น
- ๔) จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาหมอกควัน ฝุ่นละออง PM ๒.๕ ลดลง

ลงชื่อ.....*ฉาพย์*.....

(นางสาวอารีย์ ห้วยหงษ์ทอง)

ผู้เสนอแนวคิด

วันที่ *๒๒* / พฤษภาคม / ๒๕๖๘